

HÉZSÓ FERENC: „NAPKÖSZÖNTŐK”. (OLAJ, 1986.)

— A háború elérte a falut – mesélte anyám a történetet. – A környékbeli lányok a pap a templom padlásán bujtatta. Már hallatszott az ágyúk dörgése és néhány lövés a házak közé csapódott. Szaniszló atya azzal vigasztalt bennünket, hogy ezer év alatt járt már itt sok náció, de a megmaradt Árpád-kori kistemplomunk a bizonyíték, hogy túléltek. Akik jönnek: európaiak, mint mi, és ugyanazt az Istent imádjuk. A hadszíntér gyorsan átbogott rajtunk, de úgy éreztük, hogy nem menekültünk meg. Egy századnyi katona a nyakunkon maradt. Fiatal őrnagy volt a parancsnok, aki rögtön a paplak elé hajtatott.

— Atyám, van-e jókora ház, amelybe a kórházat telepíthetem? – Kérdezte a katona. — Az ezred orvosa vagyok.

— Ház nincs. Itt jóformán kunyhókban csupa szegény földművesek laknak, de akié a föld, a családjával elmenekült és mindent magukkal vittek. Ott áll a kastélya a dombon, ide látszik a teteje.

— Maradt a faluban orvos és asszisztens?

— Az orvos valahol frontszolgálaton van, de a nővér nálam lelt helyet. Kérem, ne bántsa, ártatlan fiatal még.

— De ápolni, kötözni, halottat rendbe tenni tud, ha nem, majd én megtanítom. Hozza ide, ígérem, nem lesz bántódása.

— Szaniszló atya elővezetett – folytatta anyám. — A lábam úgy remegett, hogy alig bírtam a tiszt úr előtt megállni.

— Szállj az autóra és vezess a kastélyhoz – parancsolta.

Végignézett rajtam, de egy szót sem szólt hozzám, csak a táskájába kotorászott, jegyzetelt és figyelte az utat. Mire beesteledett, a frontkórház zsúfolásig megtelt jajgató, haldokló sebesültekkel. Az egymás után érkező autókról a szanitécek folyamatosan hordták őket befelé, néhány kiskatona pedig a halottakat vitte kifelé, és a temető mellett új táblát nyitottak. Napokig folyt a szörnyű örület. Kezdetben tépést csináltam, kifőztem a műszereket, lemostam a műtőágyat, ettettem a csonkolt sebesülteket. Az orvos ekkor így szólt hozzám:

— Itt lesz a szállásod, a szobám mellett. A fürdőszobánk sajnos közös lesz, de nincs több belőle. Most menj, pihenj egy kicsit!

— Arra emlékszem, hogy gyorsan elaludtam, de előtte bejött az őrnagy. Megsimította a karomat és betakart.

— Örültél a közeledésének? – Kérdeztem anyámat.

— Amikor hozzámért, olyan volt, mintha levegőbe emelkednék és a nap felé szállnék.

— Szerelmes lettél?

— Kimondhatatlanul. Ez a mély érzélem talán azért is tört rám ilyen hirtelen, mert tudtuk, hogy a háború a vége felé jár, és hamarosan el kell válnunk. Másnap éppen a fürdőszobában voltam, öltözködtem, amikor váratlanul rám nyitott. Elnézést kért és visszalépett, de rászóltam, hogy maradjon. A blúz még nyitott volt rajtam. Kitártam és hozzásimultam. Érezni akartam minden porcikáját. Karjába ragadtam és vitt, ölelt, csókolt, játszott velem. A csoda megtörtént.

Anyám elmerengett és nem mertem megzavarni. Amikor gondolatai visszatértek, így folytatta:

EGY SZÁL NAPRAFORGÓ

Tisztelt Olvasók!

Az *Ecce homo* címmel készülő elbeszéléskötetemből, amely elvontságukban is rövid, valós eseményekre épülnek, újabb két írást mutatok be.

Súlyos világháborús veszteségeinkkel vagyunk érdekeltek, de a tovább vetett maggal a fény reménye tükröződik az *Egy szál napraforgó* című elbeszélésemben.

— A gond ott kezdődött, hogy pár nap múlva elfogyott minden kötszer és vegyszer, majd ezt követte az utolsó konzerv fölbontása. Visszavonuló csapataink fölrobbantották a hidakat, utakat, lebombázták a vasutat és elakadt az utánpótlás. Már a falu népe is hetek óta éhezett, és a sebesültek között az járt jól, aki meghalt, mer tovább nem szenvedett. Ekkor eszembe jutott, hogy a majorban van egy olajütő, ahol a jószágtelep részére napraforgó-pogácsát préseltek. Kerékpárra ültem és odasiettem. Egy téglával levertem az ajtóról a lakatot és benéztem. Az egyik sarokban fölhalmozva száradtak a préselt pogácsák. Az olajat elvitték, de találtam még egy fél zsák épen maradt szemes napraforgót. Föltettem a kerékpárra és eltoltam. A katonákat és a falut pedig rászabadítottam az olajütőre. Pár óra alatt kifosztották, és az éhhalál elkerülése miatt rágták a fészéraz pogácsát.

— Hiszen az az állatoknak való – szörnyülködtem.

— Sok embert az olajtartalma mentett meg. A zsákmányolt napraforgót beosztottam. Az orvosnak és nekem kis tálkába szétraktam. Jót mulattunk, amikor rágsáltuk, de végül mi is hajastól fogyasztottuk, hogy teljen a hasunk. Végül már csak két napra való maradt. Kivettem a legkövőbb magot és bedugtam egy cserép földbe. Elkövetkezett a koplalás, amikor semmi sem maradt. Az első fellobogózott autó is megérkezett az őrnagyért, tele gitározó és énekelő katonákkal.

— Vége a háborúnak! – kiáltotta az orvos boldogan.

— Én meg sápadtan, könnyes szemmel markoltam a köpönyege ujját. Tudtam, hogy többé nem találkozunk. Ő boldog volt. Egy győztes, hazavonuló sereg hőseként távozott, akit otthon vár a családja. Amikor a városba megérkezik a leszerelt katonák hada, a gyerekei már bizonyosan kint állnak az állomáson és keresik köztük az apjukat, akit alig ismernek. A felesége virággal és kenyérral várja, majd a nyakába ugrik. Ajkuk összeforr és megszűnik körülöttük a világ.

— Nem irigyellek – mondtam anyámnak és megsimogattam az arcát. — Kár, hogy mindezt ilyen soká mesélted el, amikor megöszült a hajad és az életedet társ nélkül élted le.

— Miután elment, két magot neveltem. Egy a cserépben csírázott, a másik a méhében növekedett. Sohasem mertem elmondani, hogy ki volt az apád, hiába volt mélységesen emberséges, mert hazatérőként számkivetetté váltam volna. Csak a papunknak gyóntam meg, aki levelezett az ottani atyával. Így tudtam meg, hogy néhány éve meghalt.

Anyám sírni kezdett. Siratta elrabolt ifjúságát, népének elvesztett szabadságát, egész szomorú, magányos életét, majd történetét így fejezte be:

— Látod, a két mag életre kelt. Benned mindketten tovább élünk. A másikkól, amikor virágot érlelt, mindig a legnagyobbat továbbbülttettem. Így maradt meg neked az utolsó napraforgó. Itt áll most is abban a cserépben, amelyben elődei sorra keltek. Vigyázz rá, fiatal és törekeny. Kérlek, férjeddal menj el abba a távoli temetőbe! A helyi pap majd megmutatja az őrnagy sírját. Ültesd el rajta, hagy még sokáig virágozzon és teremjen!